

BARBARA MIELNIK
Uniwersytet Wrocławski

INTEGRACJA SUBREGIONALNA NA PRZYKŁADZIE WSPÓLNOTY ANDYJSKIEJ

GENEZA SUBANDYJSKIEJ INTEGRACJI REGIONALNEJ

Wspólnota Andyjska, międzynarodowa organizacja gospodarcza, pod taką oficjalną nazwą działa od roku 1997. Wcześniej była określana mianem Grupy Andyjskiej, którą powołały do życia państwa regionu andyjskiego w roku 1969. Analizując procesy integracyjne zachodzące w Ameryce Południowej i Środkowej, należy mieć na uwadze kilka czynników, które zarówno sprzyjają współpracy, jak i w pewnych sytuacjach mogą ją opóźniać.

W latach 60., kiedy to przystąpiono na wzór europejski do pierwszych nieśmiałych prób tworzenia struktur regionalnych, obszar ten był dość stabilny politycznie, ale znajdował się pod silnym wpływem ekonomicznym i politycznym państw europejskich i Stanów Zjednoczonych¹. Państwa tego regionu były stosunkowo słabo rozwinięte pod względem gospodarczym, opierając swój dochód głównie na surowcach naturalnych, które nieprzetworzone eksportowały, oraz tradycyjnym rolnictwie, mieszance wielkich i niemal feudalnych gospodarstw oraz małych, bardzo słabo prosperujących farm². Po drugiej wojnie światowej, w której to państwa południowoamerykańskie uczestniczyły w małym zakresie i nie zostały dotknięte zniszczeniami, mogło się wydawać, że staną się siłą napędową odbudowującej się gospodarki światowej. Tymczasem pomimo ich zaangażowania w tworzenie organizacji powszechnych nie wykazały się ekspansyjną polityką gospodarczą ani nie przeprowadziły niezbędnych dla rozwoju ekonomicznego reform. Podnosi się nawet, że pozostały przez dłuższy czas pod wpływem mocarstw i przeniosły w nowe, powojenne czasy dziewiętnastowieczne idee dotyczące ustroju społecznego. Z wyjątkiem takich państw, jak Brazylia, Argentyna

¹ M. Artyushenkov, *The meeting in Bogota*, „International Affairs” 12, 1996, nr 10, s. 92.

² N. Pompilio Bermudez, *The Andean Common Market: A Firm Step toward Economic Integration*, May 1972, s. 35, http://beepdf.com/doc/128539/the_andean_common_market_a_firm_step_toward_economic_integrationa_by_.html (dostęp: 5 listopada 2011).

czy Chile nie starano się wprowadzać reform wewnętrznych, a i tak były one niewystarczające lub pozorne, co nie tylko osłabiało te państwa na arenie międzynarodowej, ale z czasem doprowadziło także do utraty stabilności politycznej i niepokojów społecznych.

Współpraca między państwami regionu nabrała nowego wymiaru w latach 60. Elity władzy dostrzegły procesy zachodzące w Europie i uznały, że należy podjąć próbę stworzenia podobnych struktur, tym bardziej że istniejące systemy międzynarodowe, jak chociażby General Agreement on Tariffs and Trade (GATT), nie spełniały ich oczekiwań³. Liberalizacja handlu światowego sprzyjała międzynarodowej wymianie gospodarczej na szeroką skalę, ale nie doprowadziła do wzmocnienia pozycji państw regionu ani nie spowodowała wzrostu konkurencyjności czy zintensyfikowania wymiany towarowej między nimi samymi. Co więcej, państwa te nie reformowały własnych systemów gospodarczych ani nie rozwijały nowych technologii. Same spychały się do roli dostawców surowców, oferując tanią siłę roboczą. Nie były również nowoczesnymi producentami końcowych produktów z powodu słabo wykształconej kadry zarządzającej i niemal feudalnej struktury agrarnej. Choć od lat 30. w państwach tych tworzone były struktury przemysłowe, i to nawet nowoczesne, podział i dystrybucja zysków były na tyle nierówne, że doprowadzały do dalszego rozwarstwienia społecznego. Dowodem na złe zarządzanie był ujemny bilans gospodarczy w wymianie międzynarodowej i poważne zadłużenie⁴. Przeszkodę we współpracy między państwami regionu stanowiło także to, że kraje andyjskie były dość „młode” jako niezależne struktury i zazdrośnie strzegły swej tradycyjnie rozumianej suwerenności, kierując się tymi zasadami także w kwestiach gospodarczych⁵. Sytuacja polityczna także teraz jest daleka od stabilności, a same państwa uważają za swój priorytet pogłębianie demokracji. Elementem sprzyjającym podjęciu współpracy w nowym wymiarze w latach 60. był to podobny poziom rozwoju gospodarczego i politycznego, brak barier językowych (wyjątkiem jest tutaj Brazylia) i żywa w niektórych kręgach idea Simona Bolívara utworzenia jednego państwa na kontynencie⁶. W państwach andyjskich wyzwolonych przez Bolívara w XIX wieku nadal istnieje silna potrzeba urzeczywistnienia tej idei, jako swoistego testamentu bohatera narodowego.

Z pewnym багаżem doświadczeń i w obliczu zmian zachodzących w polityce i światowej ekonomii w latach 60. podjęto próby wprowadzenia ułatwień gospodarczych w regionie. Za cel przyjęto dążenie do stopniowego znoszenia ograniczeń celnych i wprowadzenie na wzór GATT klauzuli najwyższego uprzywilejowania. Starania te były zakrojone na szeroką skalę i podjęło je wiele państw nie tylko

³ *Ibidem*, s. 7.

⁴ *Ibidem*, s. 40.

⁵ G. Salgado Peñaherrera, *El Grupo Andino de Hoy: Eslabon Hacia la Integración de Sudamérica*, Quito 1996, s. 3.

⁶ G.A. Sherwell, *Simon Bolívar: The Liberator*, Middlesex 2006, s. 69–70.

południowoamerykańskich, ale także z rejonu Karaibów i środkowoamerykańskich. W styczniu 1958 roku utworzono Środkowoamerykański Wspólny Rynek, zrzeszający Nikaraguę, Salwador, Gwatemalę, Honduras i Kostarykę (CACM — Central American Common Market)⁷. Na mocy traktatu z Montevideo powołano Stowarzyszenie Wolnego Handlu Ameryki Łacińskiej (Latin American Free Trade Association — LAFTA), w którego skład weszły Argentyna, Brazylia, Boliwia, Chile, Kolumbia, Ekwador, Meksyk, Peru, Paragwaj i Wenezuela⁸. Do podpisania umowy doszło w lutym 1960 roku. Szybko jednak się okazało, że wprowadzone ułatwienia bardziej sprzyjają tym stabilniejszym i nowocześniejszym gospodarkom, sytuacja pozostałych zaś znacząco się nie poprawia, a nawet ulega stagnacji. Pod koniec lat 60. w organizacjach tych nastał poważny kryzys. W przypadku LAFTA został wywołany brakiem możliwości podejmowania decyzji i niezastosowaniem odpowiednich środków przez państwa⁹, CACM zaś został sparaliżowany przez konflikt zbrojny między Salwadorem i Hondurą¹⁰. Stąd też od połowy lat 60. zaczęto zastanawiać się nad pogłębieniem współpracy w subregionach, spodziewając się większej skuteczności i bliższej kooperacji. Inicjatywę tę jako pierwsze podjęły państwa andyjskie, choć nie najbogatsze, to znajdujące się w bardzo zbliżonych warunkach geopolitycznych.

Państwa andyjskie w procesie pogłębionej i realnej integracji dopatrywały się możliwości szybszego rozwoju gospodarczego oraz stworzenia konkurencyjnych w stosunku do reszty regionu warunków ekonomicznych. Do spotkania na szczycie doszło w Bogocie 16 sierpnia 1966 roku¹¹. Uczestniczyli w nim prezydenci Kolumbii, Chile i Wenezueli oraz osobiści przedstawiciele prezydentów Peru i Ekwadoru. Zgromadzeni podpisali dokument potwierdzający ich chęć stworzenia struktury pozwalającej na głębszą integrację regionu oraz rozwój ekonomiczny i socjalny. Jednocześnie potwierdzili, że podjęte działania nie będą naruszały postanowień umowy z Montevideo¹². Deklaracja z Bogoty jest uważana za formalne rozpoczęcie prac zmierzających do powołania nowej struktury integracyjnej. Wzywała do skoordynowania polityki gospodarczej, w tym liberalizacji handlu, rozwoju przemysłowego poprzez podpisanie szczegółowych porozumień w wybranych dziedzinach, poszerzenia rynków produkcyjnych, polepszenia komunikacji i transportu w regionie. Po przyjęciu deklaracji państwa-sygnatariusze przystąpiły do dalszych prac,

⁷ *Leksykon współczesnych międzynarodowych stosunków politycznych*, red. C. Mojsiejewicz, Wrocław 1998, s. 62.

⁸ *Ibidem*, s. 209.

⁹ A.M. Casas Gragea, *International economic policy in the new regional integration of the Americas: The Andean Community case*, „Integration and Trade Journal” 2002, nr 16, s. 118.

¹⁰ M. Szopa, *Wojna z piłką w tle*, „Polska Zbrojna” 24 czerwca 2010, www.polska-zbrojna.pl (dostęp: 30 kwietnia 2011).

¹¹ R.A. Suarez Arcila, *Dispute settlement within the Andean Community*, „Griffin’s View on International and Comparative Law” 6, 2006, nr 1, s. 49.

¹² R. Fresard Rios, *El Tratado que creo la Corporacion Andina de Fomento*, „Derecho de la Integracion” 1968, nr 3, s. 28.

polegających na wzajemnych negocjacjach oraz utworzeniu grupy roboczej odpowiedzialnej za wypracowanie ostatecznych ustaleń. Podjęta wówczas inicjatywa wskazywała na rzeczywistą potrzebę przyspieszenia tempa rozwoju państw regionu¹³ i była podyktowana dwoma historycznymi uwarunkowaniami. Pierwsze z nich to chęć rozwiązania problemów słabo rozwiniętego regionu, drugie to sukces integracji europejskiej. Stanowiło to podstawę dalszej współpracy i zachętę do niej¹⁴.

POWOŁANIE GRUPY ANDYJSKIEJ

Ostatecznie po długich negocjacjach w maju 1969 roku doszło do podpisania umowy ustanawiającej Andyjską Unię Celną. Treść porozumienia została ustalona w roku 1968 w Kartagenie w Kolumbii¹⁵, jednak dopiero rok później, w październiku 1969 roku, pięć zainteresowanych państw stron zakończyło proces ratyfikacyjny i umowa weszła w życie. W pierwszym okresie istnienia organizacji jej członkami były Boliwia, Chile, Ekwador, Kolumbia i Peru, Wenezuela zaś przystąpiła do porozumienia ostatecznie w 1973 roku. Jeszcze wcześniej powołano do życia także Andyjską Korporację Rozwoju (rok 1968; przez niektórych organizacja ta jest określana mianem Andyjskiego Banku Rozwoju) dysponującą środkami pochodzącymi od państw członkowskich, której celem miało być i jest do tej pory wspieranie działalności gospodarczej sektora publicznego i prywatnego w formie pożyczek¹⁶.

Główne postanowienia umowy dotyczyły dwóch kwestii. Po pierwsze ustanowiono i przyznano odpowiednie kompetencje wspólnym organom. Po drugie odniesiono się do wspólnych polityk. Umowa powoływała wspólne organy mające służyć zacieśnieniu i postępowi integracji. Początkowo ramy organizacyjne były dość proste, dopiero głęboka reforma systemu w roku 1997 wprowadziła istotne zmiany. Pierwotnie najwyższym organem Grupy Andyjskiej była Komisja, składająca się z pięciu członków (w zasadzie członków zawsze było tyłu,

¹³ Jak pisze Thomas Andrew O’Keffe, organizacja stanowiła raczej reakcję na działania innych inicjatyw południowoamerykańskich, Th.A. O’Keffe, *How the Andean Pact transformed itself into a friend of foreign enterprise*, „The International Lawyer” 30, 1996, s. 812.

¹⁴ Według raportu ONZ celem utworzenia organizacji w 1969 roku było „rozwiązanie problemów nierozwiniętego regionu”, R.M. Ferreira, *Multilateralism and Regionalism: The New Interface. Chapter XI: Regional Cooperation Agreement and Competition Policy — the Case of Andean Community*, New York-Geneva 2005, s. 145.

¹⁵ Acuerdo de Integración Subregional Andino (Acuerdo de Catagena), May 26, 1969, 8 International Legal Materials 910.

¹⁶ Korporacja ma podmiotowość międzynarodowoprawną i jest strukturą autonomiczną, R. Fresard Rios, *op. cit.*, s. 29. Komentarz zob. *ASEAN and the Andean Community: Cooperating in the New Millennium*, Presentation of H.E. Rodolfo C. Severino, Secretary-General of the Association of Southeast Asian Nations, at the 1st Symposium on ASEAN — Andean Cooperation in the New Millennium, Bangkok, 8 May 2000, www.aseansec.org/12935.htm (dostęp: 3 kwietnia 2011).

ile było w danym momencie państw członkowskich), będących przedstawicielami państw-stron porozumienia. Głównym zadaniem Komisji było formułowanie ogólnych polityk wskazanych w umowie oraz wprowadzanie niezbędnych regulacji zmierzających do koordynowania i urzeczywistniania przyjętych planów rozwoju. Drugim organem była Junta, składająca z trzech osób, które były wybierane na okres trzech lat. Junta w swej istocie była ponadnarodowa i do jej zadań należało dbanie o interes Grupy¹⁷. Jej członkowie nie mogli otrzymywać ani żądać instrukcji od rządów państw członkowskich. Junta zapewniała obsługę administracyjno-techniczną organizacji. Dodatkowo powołano do życia dwie instytucje pomocnicze: Komitet Konsultacyjny wspierający Komisję oraz Gospodarczo-Społeczny Organ Konsultacyjny pomagający rozwiązywać sprawy trudne Juncie.

Do celów gospodarczych, jakie wskazano Grupie Andyjskiej, zalicza się ustanowienie unii celnej w ramach rynku andyjskiego, czemu miała służyć stopniowa liberalizacja handlu i znoszenie ograniczeń celnych¹⁸. Zdywersyfikowanie handlu uznano za drugi najważniejszy cel, gdyż dla Grupy było niezbędne uniezależnienie się gospodarcze od bardziej rozwiniętych państw z regionu i spoza niego. Dalej wskazano na wspieranie i racjonalne wykorzystanie siły roboczej w obliczu licznych zawirowań na rynku pracy, zwłaszcza w przypadku transgranicznej migracji osób poszukujących pracy w państwach członkowskich. Ostatnim niezwykle ważnym i trudnym zadaniem miała się stać wspólna polityka względem inwestorów spoza państw Grupy. Boliwia i Ekwador jako dwa najsłabiej rozwinięte państwa Grupy korzystały ze szczególnych udogodnień, a organy Grupy stale monitorowały ich sytuację gospodarczą. W umowie przewidziano możliwości czasowego zawieszania swobodnej wymiany towarowej i ustanowienia listy produktów podlegających szczególnej ochronie¹⁹. Z całą pewnością osłabiło to dążenia integracyjne i realne osiągnięcia w dziedzinie współpracy, stąd też Grupa Andyjska pomimo dość ambitnych planów okazała się strukturą mało stabilną. Początkowo odniosła znaczący sukces, doprowadzając do wzrostu wymiany między państwami członkowskimi, dość szybko dały jednak o sobie znać pewne trudności obiektywne, jak kryzysy polityczne w państwach członkowskich²⁰ i w efekcie wystąpienie z Grupy w roku 1976 Chile²¹.

¹⁷ G. Fernandez Saavedra, *El regimen uniforme de la empresa multinacional an el Grupo Andino*, „Derecho de la Integracion” 1972, nr 11, s. 13.

¹⁸ L. Biukovic, *Dispute Settlement Mechanisms and Regional Trade Agreements: South American and Caribbean Modalities*, „UC Davis Journal of International Law and Policy” 14, Spring 2008, s. 267.

¹⁹ M. Guerrero, *El regimen comun de la inversion extranjera en el Grupo Andino*, „Derecho de la Integracion” 1971, nr 8, s. 33.

²⁰ W.P. Avery, J.D. Cochrane, *Innovation in Latin American Regionalism: the Andean Common Market*, „International Organization” 27, 1973, s. 191–192.

²¹ E. Silkwood, *Juntos Podemos? Together We CAN: Chile and the Andean Community's Quest for Free Trade*, www.coha.org/juntos-podemos-together-we-can-chile-and-the-andean-community (dostęp: 4 listopada 2009).

Niechęć między niektórymi członkami i wprowadzanie coraz liczniejszych barier celnych i ograniczeń spowolniło rozwijającą się początkowo bardzo dynamicznie wymianę. Najgłębszy kryzys dotknął organizację w latach 80., kiedy to nawet spodziewano się jej ostatecznego końca, choć nie można tego czasu uznać za całkiem stracony²². Grupa Andyjska przetrwała jednak ten trudny okres, a nawet podjęła się przeprowadzenia reform wewnętrznych. Było to możliwe dzięki naciskom ze strony instytucji międzynarodowych, które jako warunek udzielenia państwom członkowskim pomocy postawiły przeprowadzenie koniecznych zmian²³. Zaskutkowały one odejściem od integracji opierającej się na ponadpaństwowych, niezależnych organach, które w rzeczywistej sytuacji politycznej okazały się mało efektywne, na korzyść ustaleń podejmowanych przez szefów państw, będących politycznymi gwarantami ich wykonania. Z pewnością istotną zmianą jakościową, wzmacniającą i konsolidującą Grupę, okazało się ustanowienie Trybunału Sprawiedliwości jako organu sądowego organizacji, który został na wzór Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich wyposażony w dość szerokie kompetencje.

STRUKTURA I ZADANIA WSPÓLNOTY ANDYJSKIEJ

Struktura organizacyjna Wspólnoty Andyjskiej została ostatecznie ukształtowana w drugiej połowie lat 90. na mocy protokołów z Trujillo i Sucre²⁴. Wówczas wprowadzono do umowy z Kartageny postanowienia reformujące instytucje Grupy Andyjskiej oraz zmieniono nazwę organizacji na Wspólnotę Andyjską. O nowym wymiarze organizacji świadczyć może art. 48 umowy określający Wspólnotę Andyjską jako „organizację subregionalną z podmiotowością lub osobowością prawnomiędzynarodową”²⁵. Potwierdzono także, że Wspólnota ma uprawnienia prawotwórcze (art. 16) oraz zdolność do zawierania umów międzynarodowych (art. 50). W zakresie kompetencji przyznanych wspólnym instytucjom wzmocniono znaczenie Sekretariatu oraz samego Trybunału Sprawiedliwości. Kształt uzyskany przez organizację jest podobny do Unii Europejskiej, podkreśla się jed-

²² M.E. Bello de Arellano, *El Sistema Andino de Integración y la Comunidad Andina*, „Aldea Mundo” 5, 2000, nr 9, s. 80.

²³ L.R. Helfer, K.J. Alter, M.F. Guerzovich, *Islands of effective international adjudication: Constructing an intellectual property rule of law in the Andean Community*, „American Journal of International Law” 103, 2009, s. 7.

²⁴ Protocolo Modificador del Acuerdo de integración subregional Andino (Acuerdo de Cartagena), Trujillo, 10.03.1996, <http://www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/trujillo.htm> (dostęp: 9 listopada 2011).

Protocolo de Sucre, Quito, 25.06.1997, <http://www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/sucre.htm> (dostęp: 9 listopada 2011).

²⁵ „La Comunidad Andina es una organización subregional con personería o personalidad jurídica internacional”.

nak jej bardziej polityczny charakter oraz zależność swobody działania instytucji od woli politycznej rządów państw członkowskich²⁶. Pomimo zmian strukturalnych wzmacniających organizację stoi ona obecnie w obliczu dużego kryzysu, ponieważ Wenezuela postanowiła zrezygnować z członkostwa, uzasadniając ten krok brakiem jedności wśród członków i inną wizją dalszej współpracy²⁷. Pewną nadzieję na przetrwanie organizacji daje nowe stanowisko Chile, które być może powróci na jej łono, gdyż oficjalnie podpisało umowę o współpracy ze Wspólnotą w czerwcu 2007 roku i jest członkiem stowarzyszonym²⁸.

Cele Wspólnoty Andyjskiej pozostały niezmienione. Nadal najważniejszym zadaniem organizacji jest integracja ekonomiczna w regionie subandyjskim. Choć pewne etapy współpracy zostały już osiągnięte, to wciąż aktualne są wyzwania dotyczące industrializacji, zmian społecznych, wyrównywania szans, ułatwień w wymianie gospodarczej i przepływie siły roboczej. Wspólnota Andyjska rozwija nowe pola działalności, powołując do życia instytucje podkreślające wspólne korzenie regionu i jego potrzeby. Akcentuje konieczność ochrony środowiska naturalnego, współpracy transgranicznej oraz wzmocnienia mechanizmów demokratycznych. Ważnym aspektem tak rozumianej integracji jest tworzenie więzi między obywatelami państw członkowskich. Ma temu służyć ułatwienie przemieszczania się obywatelom w regionie i dlatego zniesiono między państwami obowiązek wizowy i opracowano jednolite wzory paszportów²⁹. Przejawem realnej integracji, niezwykle mocno akcentowanym, jest także przyjęcie wspólnych zasad dotyczących jednolitej stawki VAT wynoszącej 19%, choć należy podkreślić, że niektóre dziedziny gospodarki zostały spod tej stawki wyłączone³⁰. Pomimo chwilowych słabości Wspólnota Andyjska staje się stopniowo wzorem dla innych organizacji latynoamerykańskich oraz aktywnie

²⁶ E. Vos, *Regional integration through dispute settlement: The European Union experience*, <http://www.eclac.org/brasil/noticias/paginas/2/22962/VOS-REGIONAL%20INTEGRATION%20THROUGH%20DISPUTE%SETTLEMENT1.pdf> (dostęp: 30 września 2009), s. 38.

²⁷ Decyzja o wystąpieniu z organizacji została podjęta przez prezydenta Hugona Cháveza w maju 2004 roku jako reakcja na podpisanie przez niektóre państwa członkowskie organizacji umowy z USA. Komentarz zob. A. Ruiz Caro, *Andean Community: Requiem for a Dream II*, <http://www.globalpolitician.com/print.asp?id=1826> (dostęp: 30 września 2009). Chcąc uregulować warunki wystąpienia Wenezueli, przyjęto decyzję 641: Approval of the Memorandum of Understanding signed by the Member Countries of the Andean Community and the Bolivarian Republic of Venezuela (9.08.2006), www.comunidadandina.org/ingles/normativa/D641e.htm (dostęp: 30 września 2009).

²⁸ C.O. Salgado Espioza, *El rol de los jueces nacionales en la aplicacion de derecho comunitario*, por. E. Silkwood, *op. cit.*

²⁹ Decision 503 — Recognition of national identification documents, Decicion 504 — Creation of the Andean Passports, www.comunidadandin.org/ingles/treaties.htm.

³⁰ D. Drosdoff, *Andean countries forge historic tax pact. Harmonization of VAT will spur region's economic integration*, www.iadb.org/idbamerica/index.cfm?thisid=3517 (dostęp: 10 marca 2011). Umowa między państwami była negocjowana przez dziesięć lat i stanowi jeden z dowodów na dojrzałość i konsolidację procesu integracyjnego.

uczestniczy w obrocie międzynarodowym, przystępując do międzynarodowych porozumień³¹.

Po roku 1997 ważnym zmianom uległa struktura organizacyjna Wspólnoty. Powołano do życia nowe organy, starając się osiągnąć większą efektywność systemu. Ten nowy kształt organizacji ma się przyczynić do przyspieszenia procesów integracyjnych. Jednak wyraźne jest przesunięcie ośrodka decyzyjnego z organów ponadnarodowych w kierunku państw członkowskich. Rozwój instytucji organizacji został nawet skrytykowany, gdyż w zasadzie w Ameryce Łacińskiej nigdzie nie oparto integracji na tak szerokim spektrum instytucyjnym³². W praktyce okazało się, że o sile i tempie współpracy w regionie decydują rządy państw członkowskich i ich nastawienie. Ważniejsze stało się zachowanie celu nadrzędnego — integracji — niż tworzenie iluzorycznego ponadpaństwowego ośrodka decyzyjnego. W tym wymiarze współpraca andyjska zdecydowanie różni się od europejskiej.

Najważniejszym i najwyższym organem systemu integracyjnego Wspólnoty Andyjskiej jest Andyjska Rada Prezydencka (ARP). Po raz pierwszy do jej spotkania doszło w 1991 roku, a o jej instytucjonalizacji zdecydowano podczas spotkania na Machu Picchu w 1990 roku. Od tego momentu stała się faktycznie czołowym organem politycznym i prawotwórczym organizacji i to jej zawdzięcza się zdynamizowanie współpracy między członkami³³. W jej skład wchodzi obecnie czterech szefów państw członkowskich (art. 11 umowy z Kartagenu)³⁴. ARP wydaje dyrektywy odnoszące się do różnych obszarów integracji subregionalnej. Są one adresowane do organów i instytucji Wspólnoty Andyjskiej. Rada zgodnie z umową rozwija działania zmierzające do określenia polityki integracyjnej subregionu andyjskiego, dotyczące współpracy między organami i instytucjami. Zadaniem Rady jest także monitorowanie rozwoju procesu integracji andyjskiej oraz jego oddziaływania zewnętrznego. Prezydencja w ARP jest sprawowana kolejno przez wszystkich szefów państw członkowskich, którzy pełnią tę funkcję w porządku alfabetycznym. Prezydencja trwa rok. Rada spotyka się raz do roku na posiedzeniach zwyczajnych, najczęściej w państwie sprawującym prezydencję. Gdy zachodzi taka potrzeba, na wniosek państwa członkowskiego mogą być zwoływane posiedzenia nadzwyczajne. W takim przypadku miejsce spotkania zależy od wcześniejszych ustaleń dyplomatycznych. Przedstawiciel państwa będący przewodniczącym Rady jest najwyższym przedstawicielem politycznym Wspólnoty. W rzeczywistości rola Rady jest bardzo znacząca jako organu politycznego

³¹ R.M. Ferreira, *op. cit.*, s. 147.

³² H. Maldonado Lira, *Treinta años de integracion Andina: balance y perspectiva*, Lima 1999, s. 23.

³³ M. Baquero-Herrera, *Open regionalism in the Andean countries: Existing and divergent treaty agreements and approaches and it's consequences for the trade in financial services*, www.caei.com.ar/es/programas/integration/16.pdf (dostęp: 15 kwietnia 2011), s. 8.

³⁴ Postanowienia dotyczące ARP zostały uregulowane w art. od 11 do 14 umowy z Kartagenu.

wskazującego kierunki integracji oraz oddziałującego na zewnątrz, przy jednocześnie możliwości wpływania na aktywność i zakres prac poszczególnych organów. Ukazuje przy tym delikatność całego procesu integracji subandyjskiej, który spoczywa w rękach najwyższych przedstawicieli państw.

Andyjska Rada Ministrów Spraw Zagranicznych (ARMSZ) jest kolejnym organem wymienianym hierarchicznie po ARP (art. od 15 do 20 umowy). Do jej ukonstytuowania doszło w 1979 roku, gdy stało się konieczne powołanie organu bardziej elastycznego i z racji swojego umiejscowienia w strukturze rządów państw członkowskich zdolnego do podejmowania trudnych decyzji³⁵. W jej skład niezmiennie wchodzi ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich. Do jej funkcji zalicza się określanie polityki zagranicznej państw członkowskich w sferach dotyczących integracji subregionalnej poprzez wskazywanie i koordynowanie działań zewnętrznych różnych organów i instytucji Wspólnoty Andyjskiej. W porozumieniu z Komisją ARMSZ tworzy, wykonuje i rozwija ogólne założenia procesu integracji andyjskiej. Rada Ministrów wypełnia dyrektywy wydawane przez ARP i czuwa nad ich właściwym wykonywaniem przez inne organy i instytucje. Do jej kompetencji zalicza się podpisywanie umów i konwencji z państwami trzecimi, grupami państw lub innymi organizacjami międzynarodowymi dotyczących globalnej polityki zagranicznej i współpracy. Zadaniem ARMSZ jest koordynowanie działań państw członkowskich na forum międzynarodowym w ramach swoich kompetencji. Reprezentuje Wspólnotę w sprawach dotyczących wspólnego interesu wskazanych przez umowę z Kartagenu. Rada Ministrów w ramach swych uprawnień przyjmuje zalecenia oraz stosuje środki zapewniające właściwe i harmonijne wykonywanie umowy z Kartagenu i traktatu z Montevideo z 1980 roku. Do jej kompetencji należy także przyjmowanie własnego Regulaminu i Regulaminu Sekretariatu, co czyni na wniosek Komisji. Do tych dwóch dokumentów może także wprowadzać zmiany przy zachowaniu właściwej procedury. ARMSZ spotyka się w państwie członkowskim sprawującym prezydencję we Wspólnocie. Podejmuje uchwały w drodze niewiążących deklaracji i wiążących decyzji. Procedura przyjmowania tych aktów prawnych jest określona w traktacie mianem konsensusu, co oznacza, że wszystkie państwa członkowskie wypracowują wspólne stanowisko i jest ono ostateczne. Zarówno deklaracje, jak i decyzje stanowią część porządku prawnego Wspólnoty Andyjskiej. Spotkania ARMSZ odbywają się dwa razy do roku. Mogą być także zwoływane spotkania nadzwyczajne, gdy zachodzi taka potrzeba, na wniosek któregośkolwiek państwa członkowskiego w miejscu dogodnym dla wszystkich. ARMSZ może obradować również w składzie rozszerzonym, wówczas ministrom spraw zagranicznych towarzyszą ich zastępcy. Sami zastępcy ministrów muszą spotykać się raz do roku, w tym także z przedstawicielami Komisji. Oprócz tych przypadków do tego typu spotkań dochodzi, gdy zaistnieje taka konieczność lub

³⁵ A.M. Casas Gragea, *op. cit.*, s. 121.

gdy tak stanowi umowa. Szczególnego rodzaju spotkania w poszerzonym składzie są przewidziane wtedy, gdy przygotowywane są posiedzenia Andyjskiej Rady Prezydenckiej, gdy wybierany jest lub, o ile to konieczne, odwoływany Sekretarz Generalny. Dodatkowo posiedzenia takie dotyczyć mogą propozycji wnoszonych przez ARP wprowadzenia zmian do umowy z Kartageny, poszerzenia kompetencji Sekretarza Generalnego oraz gdy są oceniane i analizowane wnioski przedstawione jej przez państwa członkowskie lub Sekretariat Generalny.

Komisja Wspólnoty Andyjskiej jest utworzona z przedstawicieli pełnomocnych każdego państwa członkowskiego (art. od 21 do 28). Każdy rząd mianuje jednego pełnomocnika i jego zastępcę. Skład Komisji powoływanej na mocy umowy oraz jej kompetencje różnią się zasadniczo od tych sprzed reformy z 1997 roku. Komisja wyraża swą wolę w drodze decyzji przyjmowanych większością głosów. Akty te stanowią część porządku prawnego organizacji i są wiążące. Komisja jest w związku z tym uważana za organ prawotwórczy³⁶. Na czele Komisji stoi przedstawiciel państwa sprawującego prezydencję w ARP. Komisja ma bardzo różnorodne kompetencje, jednak główne jej zadania skupiają się wokół koordynowania integracji subandyjskiej w dziedzinie handlu i wymiany. Czuwa wraz z ARMSZ nad wykonywaniem dyrektyw ARP. W dziedzinie handlu współpracuje również z państwami członkowskimi i koordynuje ich działania na forum międzynarodowym w celu harmonijnego wypełnienia obowiązków wynikających z umowy z Kartageny. Przyjmuje, odrzuca lub uzupełnia propozycje dotyczące integracji przedstawiane jej przez państwa członkowskie pod rozprawę. Utrzymuje stałe kontakty i współpracuje z pozostałymi organami integracji subandyjskiej, wspierając i koordynując wspólne programy i działania zmierzające do osiągnięcia celów zawartych w umowie. Do jej kompetencji należy także reprezentowanie Wspólnoty Andyjskiej w sprawach wspólnych. Organ ten przyjmuje budżet roczny organizacji i nadzoruje jego wykonanie przez Sekretariat Generalny, oraz budżet Trybunału Sprawiedliwości Wspólnoty Andyjskiej. Nadzoruje także wpłaty dokonywane przez państwa członkowskie. Do jej kompetencji zalicza się ponadto uchwalanie własnego Regulaminu. Komisja spotyka się trzy razy do roku w trybie zwyczajnym oraz nadzwyczajnym, o ile zachodzi taka potrzeba. Spotkania nadzwyczajne odbywają się na wniosek Przewodniczącego, państwa członkowskiego lub Sekretarza Generalnego. Komisja zazwyczaj zbiera się w siedzibie Sekretariatu Generalnego, ale może obradować także w innych dogodnych dla wszystkich miejscach.

Sekretariat Generalny jest organem wykonawczym Wspólnoty Andyjskiej (art. od 29 do 39 umowy). Jest to organ stanowiący wsparcie techniczne dla właściwego funkcjonowania pozostałych organów i instytucji organizacji. Na czele Sekretariatu stoi Sekretarz Generalny, który jest jego kierownikiem technicznym i administracyjnym. Wyboru Sekretarza Generalnego dokonuje się w drodze kon-

³⁶ E. Vos, *op. cit.*, s. 39.

sensu na forum ARMSZ podczas spotkania w poszerzonym składzie z Komisją, na okres pięciu lat. Osoba wybrana na to stanowisko może zostać ponownie mianowana tylko jeden raz. Jako najwyższy administracyjny przedstawiciel organizacji ma on status międzynarodowy i przysługuje mu pełen immunitet zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i w państwach członkowskich. Zakres jego obowiązków jest uzależniony od właściwego wykonywania zadań powierzonych mu w umowie. Kompetencje Sekretarza i Sekretariatu przenikają się wzajemnie, gdyż Sekretarz wykonuje swoje funkcje, powierzając zadania personelowi Sekretariatu. Sekretariat ma prawo wydawać rezolucje, a jego podstawowym obowiązkiem jest czuwanie nad właściwym stosowaniem umowy z Kartageny oraz wypełnianie norm kształtujących porządek prawny Wspólnoty Andyjskiej. Sekretarz bierze udział w spotkaniach ARMSZ i Komisji. Jedną z jego funkcji jest przygotowywanie dla tych organów propozycji aktów prawnych, które ułatwiłyby i przyspieszyły wykonywanie jego zadań. Sekretarzowi powierzono także bardzo delikatne zadanie badania sytuacji w Boliwii i Ekwadorze, względem których stosuje się specjalne traktowanie, co uzasadnione jest ich sytuacją gospodarczą. Dlatego monitoruje ich wywiązywanie się z umowy. Uczestniczy w przygotowywaniu rocznych sprawozdań z działalności Wspólnoty Andyjskiej opracowywanych przez ARMSZ i Komisję. W tym przypadku do jego zadań należy zbadanie, czy jest przestrzegana zasada równej dystrybucji korzyści wynikających z integracji i jeśli zachodzi taka potrzeba, proponuje zastosowanie odpowiednich środków korygujących. Sekretariat prowadzi także studia techniczne i koordynujące w odniesieniu do wszystkich organów Wspólnoty Andyjskiej. Utrzymuje stałą wymianę informacji z państwami członkowskimi i w tym celu pozostaje w stałej łączności oraz koordynuje realizację zadań z instytucjami państwowymi, które są odpowiedzialne w państwach za integrację subandyjską. Ciekawe jest w tym przypadku to, że umowa nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia organów zajmujących się integracją subandyjską. W ramach Sekretariatu i na jego potrzeby opracowywane są roczne programy działania, które zawierają preferowane obszary działań dla innych organów Wspólnoty. Sekretariat promuje spotkania okresowe organów państwowych odpowiedzialnych za tworzenie lub wykonywanie polityki gospodarczej, a w szczególności tych, których zadaniem jest planowanie. Pełni funkcje międzynarodowe, utrzymując kontakty i wymieniając informacje z organami wykonawczymi innych organizacji międzynarodowych, aby doprowadzić do intensyfikacji tych relacji i wzajemnej współpracy. Przedstawia dokumenty dotyczące spotkań w poszerzonym składzie ARMSZ i Komisji oraz opracowuje ich agendę w porozumieniu z przewodniczącymi tych organów. Jest depozytariuszem dokumentów opracowywanych w ramach procesu integracji andyjskiej, potwierdza ich oryginalność i edytuje Gazetę Oficjalną Umowy z Kartageny. Przygotowuje spotkania innych instytucji, w tym także pomocniczych, działających w ramach systemu andyjskiego. W odniesieniu do niektórych z nich dodatkowo pełni funkcje ich sekretariatu. Sam Sekretarz

Generalny jest zobowiązany do dbania o rozwój regionu jako całości. W imieniu organizacji występuje on w postępowaniach sądowych przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnoty Andyjskiej. Siedziba Sekretariatu znajduje się w Limie.

Trybunał Sprawiedliwości Wspólnoty Andyjskiej (TSWA) jest organem powołanym do życia chyba w najtrudniejszym okresie istnienia Grupy Andyjskiej. Został bowiem utworzony w oparciu o traktat zawarty w maju 1979 roku i zmodyfikowany w maju 1996 roku³⁷. Bezpośrednią przyczyną jego powołania był szybki rozwój systemu prawnego Grupy Andyjskiej, który wymagał kontroli ze strony niezależnego organu sądowego³⁸. Wśród zadań powierzonych Trybunałowi wyróżnia się konieczność zapewnienia równowagi instytucjonalnej organizacji równocześnie z pogłębieniem efektywności zasad prawa, takich jak zasada skutku bezpośredniego czy zasada pierwszeństwa. Miejsce TSWA wśród innych organów Wspólnoty Andyjskiej jest szczególne, gdyż stanowi on wyraz działań podjętych przez organizację mających na celu wzmocnienie systemu prawnego, u którego podstaw znajduje się zasada supremacji i bezpośredniego stosowania prawa wspólnotowego³⁹. Oficjalnie swoją działalność TSWA rozpoczął 2 stycznia 1984 roku⁴⁰ i niemal przez cały okres swej aktywności aż do roku 2006 składał się z pięciu sędziów i ich pięciu zastępców⁴¹. Na siedzibę Trybunału wybrano Quito w Ekwadorze. Podstawami prawnymi powstania i działania Trybunału są: traktat z Kartageny z dnia 28 maja 1979 roku, protokół z Cochabamby z 28 maja 1996 roku zmieniający oficjalną nazwę Trybunału na Trybunał Sprawiedliwości Wspólnoty Andyjskiej⁴², decyzja Komisji numer 472 oraz Statut Trybunału przyjęty decyzją Komisji numer 184 z dnia 19 sierpnia 1983 roku, która została zmieniona na mocy decyzji ARMSZ numer 500 z dnia 22 czerwca 2001 roku⁴³. Szczegółowe przepisy organizacyjne TSWA określa Regulamin wewnętrzny z roku 2004⁴⁴. Dokumenty te wyczerpująco wskazują kompetencje Trybunału, jego organizację wewnętrzną, rodzaje rozpatrywanych przez niego skarg, moc obowiązującą wyroków oraz procedurę postępowania. Trybunał w myśl przyjętych regulacji jest ponadnarodowo-

³⁷ Tratado de Creación del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina, Modificado por el Protocolo de Cochabamba 28 de Mayo de 1996, tekst jedn.: <http://www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/cochabamba.htm> (dostęp: 30 września 2009).

³⁸ L.R. Helfer, K.J. Alter, M. F. Guertzovich, *op. cit.*, s. 7.

³⁹ L. Biukovic, *op. cit.*, s. 260.

⁴⁰ Nastąpiło to po przyjęciu Statutu Trybunału na mocy decyzji 184 z 19 sierpnia 1983 roku, zmienionej następnie przez decyzję numer 500, www.comunidadandina.org/IDocumentos/c-Newdocs.asp?GruDoc=07 (dostęp: 15 maja 2009).

⁴¹ Nadal nie zmieniono Statutu i innych regulacji, które wspominają o pięciu sędziach.

⁴² Artykuł 5 protokołu z Cochabamba.

⁴³ Decision 500 Estatuto del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina, El Consejo Andino de Ministros de Relaciones Exteriores, 22.06.2001, www.comunidadandina.org/IDocumentos/c-Newdocs.asp?GruDoc=07 (dostęp: 15 maja 2009).

⁴⁴ Reglamento Interno del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina, 18.05.2004, Gaceta Oficial del Acuerdo de Cartagena, Año XXI — Número 1017, Lima, 27 de Mayo de 2004.

wym organem sądowym organizacji, ustanowionym w celu poświadczania prawa andyjskiego i zapewnienia jego stosowania i interpretacji jednolicie we wszystkich państwach członkowskich (art. 4 decyzji nr 500 — Statut TSWA)⁴⁵. Kontroluje on legalność działań prawotwórczych Wspólnoty oraz przeprowadza interpretację aktów prawnych⁴⁶. Trybunał, wykonując swoje obowiązki, ma chronić interesy wspólnotowe i prawa, które państwa członkowskie mają wewnątrz andyjskiego porządku prawnego. TSWA składa się z pięciu sędziów⁴⁷ oraz ich zastępców (art. 9 traktatu z Kartageny)⁴⁸ wybieranych na okres sześciu lat. Oczywiście w obliczu wystąpienia z organizacji Wenezueli Trybunał liczy obecnie czterech sędziów, niemniej jednak oficjalne dokumenty nie zostały zmienione. Kandydaci na sędziów są wskazywani przez państwa członkowskie, nominują ich zaś wspólnie przedstawiciele państw członkowskich w drodze decyzji jednomyślnej. Wybór sędziów i ich zastępców powinien zostać dokonany najpóźniej na dwa miesiące przed zakończeniem kadencji przez ustępujący skład sędziowski, tak aby nie zakłócić właściwej pracy tego organu. Osoba pełniąca funkcję sędziego może ją wykonywać maksymalnie przez dwie kadencje. Sędziowie oraz ich zastępcy muszą być obywatelami państw członkowskich⁴⁹. Osoby te powinny spełniać warunki zezwalające im na pełnienie funkcji sędziowskich w sądach najwyższych państw pochodzenia. Muszą także cieszyć się nieposzlakowaną opinią i odpowiednimi kwalifikacjami moralnymi. Sędziowie korzystają z całkowitej niezależności podczas wykonywania funkcji. Nie wolno im jednak podejmować żadnej innej pracy zarobkowej i otrzymywać wynagrodzenia z innych źródeł z wyjątkiem honorariów związanych z pracą naukową. Podczas trwania kadencji sędziowie i ich zastępcy są chronieni immunitetem (art. 12 traktatu z Kartageny). Państwo siedziby może jednak znieść immunitet w zakresie jurysdykcji karnej i cywilnej w stosunku do sędziego po otrzymaniu pozytywnej opinii ze strony Trybunału. W traktacie z Kartageny wyjątkowo w porównaniu z innymi umowami ustanawiającymi sądy międzynarodowe została uregulowana kwestia odwołania sędziego (art. 14 traktatu)⁵⁰.

⁴⁵ Artykuł 4 Statutu: „El Tribunal es el órgano jurisdiccional de la Comunidad Andina, de carácter supranacional y comunitario, instituido para declarar el derecho andino y asegurar su aplicación e interpretación uniforme en todos los Países Miembros”.

⁴⁶ E. Vos, *op. cit.*, s. 40.

⁴⁷ Artykuł 6: „El Tribunal está integrado por cinco magistrados”.

⁴⁸ Artykuł 9: „Cada magistrado tendrá un primer y segundo suplentes que lo reemplazarán, en su orden, en los casos de ausencia definitiva o temporal así como de impedimento o recusación, de conformidad con lo que se establezca en el Estatuto del Tribunal. Los suplentes deberán reunir iguales calidades que los principales. Serán designados en las mismas fecha y forma y por igual período al de aquéllos”.

⁴⁹ M.A. Rodríguez Lemmo, *Study of selected international dispute resolution regimes, with an analysis of the decisions of the Court of Justice of the Andean Community*, „Arizona Journal of International Law and Comparative Law” 19, 2002, s. 906.

⁵⁰ Artykuł 10: „Los magistrados podrán ser removidos a requerimiento del Gobierno de un País Miembro, únicamente cuando en el ejercicio de sus funciones hubieran incurrido en falta grave prevista en el Estatuto del Tribunal y de conformidad con el procedimiento en él establecido. Para

Państwo członkowskie może bowiem żądać odwołania ze stanowiska osoby, która w sposób niewłaściwy wykonuje powierzone zadania lub ciężko narusza postanowienia Statutu Trybunału⁵¹. Na czele TSWA stoi Prezes wybierany przez sędziów na okres jednego roku (Rozdział II, art. od 14 do 16 Statutu). Po upływie kadencji wybierany jest następny prezes⁵², przy czym zachowana jest zasada, iż kolejni prezesi reprezentują w kolejności wszystkie państwa członkowskie. Do funkcji Prezesa należy reprezentowanie Trybunału na zewnątrz, kierowanie jego działalnością oraz zwoływanie i przewodniczenie sesjom. Organem pomocniczym przy Trybunale jest Sekretariat (art. 17 Statutu). Procedury postępowań umożliwiające jego właściwe stosowanie zostały wskazane w dokumentach konstytuujących Trybunału i są różnicowane w zależności od przedmiotu postępowania. Dokumenty wspólnotowe wskazują na sześć możliwych procedur dotyczących: unieważnienia, stwierdzenia naruszenia obowiązków, zaniechania i beczynności, spraw pracowniczych, orzeczenia prejudycjalnego oraz arbitrażu.

Parlament Andyjski jest organem doradczym w strukturze organizacyjnej systemu Wspólnoty Andyjskiej (art. od 42 do 43). Jest to organ wspólny, reprezentujący ludy zamieszkujące Wspólnotę. Zgodnie z umową z Kartageny powinien być wybierany w wyborach bezpośrednich i powszechnych, jednak jak dotąd postulat ten spełniony jest tylko w Ekwadorze. Przedstawiciele do Parlamentu Andyjskiego z pozostałych państw członkowskich są wybierani spośród deputowanych do krajowych parlamentów, innymi słowy jednocześnie pełnią funkcje poselskie w państwach macierzystych. Stałą siedzibą Parlamentu Andyjskiego jest Bogota. Do głównych zadań Parlamentu należy przede wszystkim promowanie i odpowiednie orientowanie procesu integracji andyjskiej, z uwzględnieniem przyszłej integracji latynoamerykańskiej. Bada on także działania podejmowane w ramach integracji subandyjskiej i wypełnianie przez organizację celów wskazanych w umowie z Kartageny. Może on w związku z tym występować z żądaniem do organów i instytucji organizacji o przedstawienie informacji okresowej. W jego

tal efecto, los Gobiernos de los Países Miembros designarán Plenipotenciarios, quienes, previa convocatoria del Gobierno del país sede, resolverán el caso en reunión especial y por unanimidad”.

⁵¹ Przewinienia, za które osoba może zostać pozbawiona funkcji, wskazano w Statucie. Wymienia się wśród nich: notoryczne złe zachowanie, jakkolwiek aktywność niezgodną z charakterem zajmowanego stanowiska, uporczywe uchylanie się od obowiązków związanych z wykonywaniem funkcji, wykonywanie innej aktywności zawodowej, opłacanej lub nie, z wyjątkiem pracy naukowej, pogwałcenie złożonej przysięgi. Umotywowany wniosek o odwołanie sędziego państwo członkowskie kieruje do rządu Ekwadoru. Rząd Ekwadoru informuje o wpłynięciu wniosku pozostałe państwa członkowskie oraz zainteresowanego sędziego. Rządy państw członkowskich ustanawiają pełnomocników, którzy jednomyślnie podejmują decyzję o odwołaniu sędziego podczas specjalnego spotkania. Spotkanie mające na celu wysłuchanie zainteresowanych stron powinno zostać zwołane w terminie trzydziestu dni od wpłynięcia wniosku. Na decyzję odwołującą nie przysługuje zażalenie. Na okres pozostały do zakończenia kadencji odwołanego sędziego mianowany jest przez państwa członkowskie inny sędzia.

⁵² Artykuł 6 Regulaminu: „Los Magistrados ejercerán en forma rotativa el cargo de Presidente del Tribunal, por el período de un año”.

kompetencji leży także formułowanie zaleceń dotyczących projektów rocznych sprawozdań przygotowywanych przez organy i instytucje Wspólnoty Andyjskiej. Parlament Andyjski sugeruje organom i instytucjom podjęcie działań lub przyjęcie decyzji zmierzających do osiągnięcia konkretnego celu. Może proponować przyjęcie, modyfikację lub uściślenie ogólnych wytycznych w odniesieniu do celów programowych i struktury instytucjonalnej systemu. Parlament jest także uprawniony do brania udziału w procesie normatywnym w szerokim znaczeniu tego pojęcia, sugerując organom projekty aktów prawnych dotyczących wspólnych interesów oraz inkorporowanie ich do systemu prawnego Wspólnoty Andyjskiej. Organ ten pełni ponadto szczególną rolę dzięki zdolności do dążenia do harmonizacji procesu legislacyjnego w państwach członkowskich⁵³. W naturalny sposób popiera współpracę zarówno z parlamentami krajowymi państw członkowskich, jak i z innymi organami o podobnym charakterze działającymi w ramach innych organizacji międzynarodowych.

Pozostałe instytucje systemu integracji andyjskiej mają charakter pomocniczy. Wymienia je artykuł 6, a ich dalsze kompetencje wskazują następne artykuły. Zalicza się do nich Radę Konsultacyjną ds. Zarządzania Biznesem, Radę Konsultacyjną ds. Pracowniczych, Korporację Andyjską ds. Promocji, Latynoamerykański Fundusz Rezerw, Konwencję Simona Rodrigueza i Konwencje Socjalne, które zostały przypisane do Systemu Integracji Andyjskiej, Uniwersytet Simona Bolívara, Rady Konsultacyjne ustanowione przez Komisję oraz pozostałe organy i instytucje, które utworzono w celu osiągnięcia integracji subregionalnej. Kompetencje tych wszystkich organów są zróżnicowane, podobnie jak powierzone im zadania. Ogólną wytyczną, jakiej są podporządkowane, jest pogłębianie procesu współpracy na wszystkich możliwych forach oraz współpraca ze wszystkimi organami systemu. Powołanie tak licznej grupy organów pomocniczych i otwarcie drogi do tworzenia następnych może wywoływać pewne obawy dotyczące przejrzystości instytucjonalnej i jasnego rozróżnienia uprawnień poszczególnych gremiów. Starając się jednak spojrzeć na to zjawisko pozytywnie, można się w nim dopatrzeć chęci zaangażowania jak najszerzej grupy, wywodzącej się z różnych środowisk, w proces integracji subandyjskiej.

PODSUMOWANIE

Wspólnota Andyjska jest jedną z najstarszych organizacji latynoamerykańskich zakładających integrację gospodarczą. Obecnie jednak jej rola nie jest łatwa, gdyż struktura ta przeżywa poważny kryzys. Chodzi nie tylko o wystąpienie Wenezueli, ale także stanowiska państw członkowskich, których przedstawiciele otwarcie krytykują Wspólnotę i wracają do prowadzenia polityki opartej na para-

⁵³ E. Vos, *op. cit.*, s. 39.

dygmacie absolutnej suwerenności⁵⁴. Państwa członkowskie organizacji podobnie jak inne państwa regionu obrały drogę tak zwanej otwartej integracji, polegającej na przystępowaniu do umów gospodarczych wielostronnych i dwustronnych bez wyłączości czy ograniczeń, tak aby stworzyć możliwie najszerszą sferę wzajemnych powiązań. W praktyce oznacza to redukcję barier w imporcie z państw nieczłonkowskich jako skutek postępującej liberalizacji między członkami organizacji⁵⁵. Zatem Wspólnota Andyjska jako organizacja nie ogranicza zdolności swoich członków do wchodzenia w porozumienia z państwami trzecimi. System wzajemnych powiązań jest na tyle rozwinięty, że może wpływać na skuteczność zaciągniętych zobowiązań wewnątrz organizacji oraz poza nią. Model przyjęty przez państwa Wspólnoty i cały system subregionalnej integracji stanowi wobec tego pewien eksperyment, którego skutek nie jest do końca możliwy do przewidzenia.

Utрудnia to również określenie charakteru prawnego organizacji, przez co w zasadzie wymyka się ona jednoznacznej ocenie. Nie tworzy bowiem klasycznej struktury organizacyjnej określanej mianem ponadpaństwowej, czyli typowej organizacji integracyjnej. Jest swoistym połączeniem cech istniejących organizacji międzynarodowych, jednocześnie opiera się na szczególnym porządku prawnym, przyznając wyjątkową rolę TSWA, oraz na dominującej politycznej woli szefów państw. Takie „wymykanie się” tradycyjnym koncepcjom jest spowodowane dynamicznymi zmianami zachodzącymi we Wspólnocie oraz niemożnością rezygnacji z instytucji politycznych na rzecz ponadnarodowych. Paradoksalnie to upolitycznienie organizacji w specyficznych warunkach jej działania wcale nie świadczy o jej słabości, choć niezwykle silnie uzależnia ją od sytuacji politycznej w poszczególnych państwach członkowskich. Dość przewrotnie można stwierdzić, że wewnętrzne problemy państw, a nawet międzynarodowe konflikty między samymi członkami przyczyniły się do wzmocnienia bardzo rozbudowanej struktury instytucjonalnej i ostatecznie mogą zadecydować o przetrwaniu Wspólnoty Andyjskiej.

⁵⁴ F.G. Arellano, *op. cit.*, s. 10.

⁵⁵ M. Baquero-Herrera, *op. cit.*, s. 2.